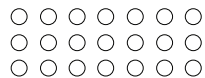

Назарбаев Зияткерлік мектептерінің 7-сыныптарына оқушыларды конкурстық іріктеудің тест тапсырмалары үлгілері

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
Конкурстық іріктеу нәтижелерін талдау.....	4
Тестілеудің бірінші күні.....	5
Математика	6
Сандық сипаттамалар.....	16
Жаратылыстану.....	18
ДҰРЫС ЖАУАПТАР	25
Тестілеудің екінші күні.....	26
Қазақ тілі (бірінші тіл).....	27
Орыс тілі (екінші тіл).....	35
Ағылшын тілі.....	42
ДҰРЫС ЖАУАПТАР	50

КІРІСПЕ

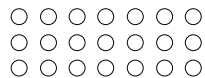
Қазақстанда тәжірибе алаңы ретінде заманауи білім беру бағдарламаларын әзірлеу, бақылау, зерттеу, талдау, апробациялау және енгізуді жүзеге асыратын 21 Назарбаев Зияткерлік мектебі құрылды.

2016 жылдан бастап Зияткерлік мектептердің тәжірибесі Қазақстан Республикасының орта білім беру жүйесіне таратылуда. Зияткерлік мектептер білім беру мазмұнын жаңартудың әдістемелік әрі ресурстық орталығына айналды.

Зияткерлік мектептерге оқуға қабылдау **конкурстық іріктеу** арқылы жүзеге асырылады. Оқушыларды конкурстық іріктеу жүйесі 2013 жылы Cito Педагогикалық өлшеулер институты (Нидерланд) және Джонс Хопкинс Университетінің Дарынды жастар орталығы (СТУ, АҚШ) стратегиялық серіктестерімен бірлесе отырып, Ұлыбритания, Аустралия, АҚШ және Нидерландтың халықаралық тәжірибелерін зерттеп-зерделеу негізінде қалыптасты. 2022 жылы конкурстық іріктеу жүйесіне оның жоғары деңгейдегі сенімділігін, әділдігін және халықаралық стандарттарға сәйкестігін растайтын RCEC Сараптама және сертификаттау зерттеу орталығының сапа белгісі берілді.

Конкурстық іріктеу жүйесінің негізгі бағдары – оқушылардың жаратылыстану-математикалық бағыттағы пәндерді меңгеру қабілеттерін анықтау. Ол:

- NIS-Programme мазмұнын тиімді меңгеруге;
- кең ауқымды дағдыларды дамытуға және Зияткерлік мектепте оқу барысында жетістікке жетуге;
- көптеген академиялық білім беру саласындағы қолданбалы мәселелерді шешуге мүмкіндік береді.

КОНКУРСТЫҚ ІРІКТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІН ТАЛДАУ

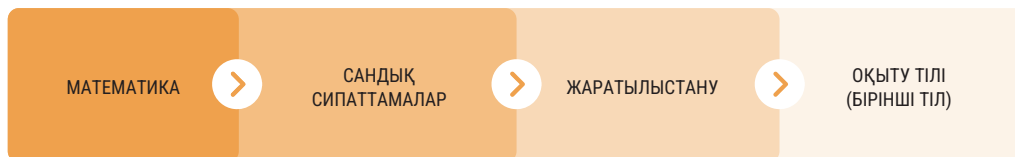
Нәтижелерді өңдеу Cito Педагогикалық өлшеулер институтында (Нидерланд) жүзеге асырылады. Тестілеу нәтижелерін өңдеу үшін әр тапсырманың күрделілік деңгейін анықтайтын және тест бөлімдері бойынша қорытынды балдардың үлесін есептейтін автоматтандырылған психометриялық талдау жүргізіледі. Аталған тәсіл нәтижелерді объективті және сенімді бағалауды қамтамасыз етеді, сондықтан **апелляция өткізілмейді**. Үміткерлердің нәтижелері, тест жинақтары мен жауап парақтары жеке қарастырылмайды.

Кешенді тестілеудің нәтижелері соңғы кешенді тестілеу аяқталған күннен бастап 40 күнтізбелік күннен кешіктірілмей «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ www.nis.edu.kz сайтында жарияланады.

КҮН	ТЕСТ БӨЛІМІ	ТАПСЫРМА САНЫ	МАКСИМАЛДЫ БАЛЛ	ШЕКТІ БАЛЛ	ГРАНТ ТАҒАЙЫНДАУ
ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-МАТЕМАТИКАЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ ПӘНДЕРДІ МЕҢГЕРУ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АНЫҚТАУ БОЙЫНША ТЕСТ					Кешенді тестілеу бойынша ең жоғары жалпы балл (максималды балл – 1500)
1	Математика	40	400	140 (35%)	
	Сандық сипаттамалар	60	300	120 (40%)	
	Жаратылыстану	20	200	–	
ТІЛДІК ТЕСТ					
2	Қазақ тілі	20	200	–	
	Орыс тілі	20	200	–	
	Ағылшын тілі	20	200	–	

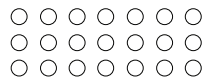
«Өркен» білім беру грантын тағайындау конкурсына «Математика» бөлімі бойынша мүмкін болатын ең жоғары балдың **35%-ын (140 балл)** және одан жоғары жинаған, «Сандық сипаттамалар» бөлімі бойынша мүмкін болатын ең жоғары балдың **40%-ын (120 балл)** және одан жоғары жинаған үміткерлер жіберіледі.

Үміткерлердің жалпы балл саны тең болған жағдайда, келесі тест бөлімдері бойынша неғұрлым жоғары балл жинаған үміткерлерге басымдық беріледі:

«Өркен» гранты Зияткерлік мектептерге бөлінген грант санына сәйкес шекті балл жинаған және кешенді тестілеу қорытындысы бойынша ең жоғары жалпы балл алған үміткерлерге тағайындалады.

Үміткерлердің кешенді тестілеу нәтижелері жалпы балл бойынша (ең жоғары жалпы балдан ең төмен жалпы балға дейін) сараланған тәртіппен ұсынылады. Үміткерлердің оқыту тілі есепке алынбайды.

ТЕСТІЛЕУДІҢ БІРІНШІ КҮНІ

Тестілеудің бірінші күні Жаратылыстану-математикалық бағыттағы пәндерді меңгеру қабілеттілігін анықтау бойынша тест (бұдан әрі – Қабілеттілікті анықтау тесті) өткізіледі.

ҚАБІЛЕТТІЛІКТІ АНЫҚТАУ ТЕСТІ			
№	БӨЛІМ	ТАПСЫРМА САНЫ	ТЕСТІЛЕУ УАҚЫТЫ
1	Математика	40 тапсырма	60 минут
2	Сандық сипаттамалар	60 тапсырма	30 минут
3	Жаратылыстану	20 тапсырма	30 минут
	Барлығы	120	120
<i>Қабілеттілікті анықтау тестінің тапсырмалары:</i> • сандар арасындағы өзара байланысты көру, сандарға математикалық және логикалық ойлау негізінде сүйену, сурет, график және диаграмма түріндегі деректерге түсінік беру дағдыларын; • табиғи құбылыстар мен процестерді сипаттау және болжау үшін деректерді қолдану, түсіндіру дағдыларын бағалау арқылы функционалдық сауаттылықты анықтауға негізделген.			

Қабілеттілікті анықтау тестілеуінің тапсырмалары 4 жауап нұсқасынан тұрады. Әр тапсырманың тек **БІР дұрыс жауабы** бар.

**Есеп шығару үшін тест жинағының бос жерлерін шимай парақ ретінде пайдалануға болады.*

БІРІНШІ КҮН

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-МАТЕМАТИКАЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ ПӘНДЕРДІ МЕҢГЕРУ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АНЫҚТАУ БОЙЫНША ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫ ҮЛГІЛЕРІ

Математика

1. Есептеңіз: $\frac{3}{8} \cdot 3\frac{1}{9} - 2\frac{1}{2} : 3\frac{3}{4} + 5\frac{1}{3}$.

A) $3\frac{1}{2}$

B) $5\frac{5}{6}$

C) $7\frac{1}{6}$

D) $7\frac{2}{3}$

2. Өрнектердің мәндерін салыстырыңыз:

$$M = |-7| - 4, \quad N = |-7 - 4|, \quad K = -7 - |-4|.$$

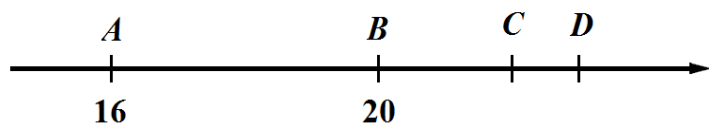
A) $M < N < K$

B) $N < M < K$

C) $K < M < N$

D) $K < N < M$

3. A, B, C, D нүктелері координаталық түзуде рет-ретімен орналасқан. A және B нүктелерінің координаталары берілген. Егер $|AB| = 2|BC|$, $|BC| = 2|CD|$ болса, онда D нүктесінің координатасын табыңыз.

A) 23

B) 24

C) 28

D) 44

4. 11-ге еселі, бірақ 33-ке еселі болмайтын неше екі таңбалы сан бар?

A) 4

B) 5

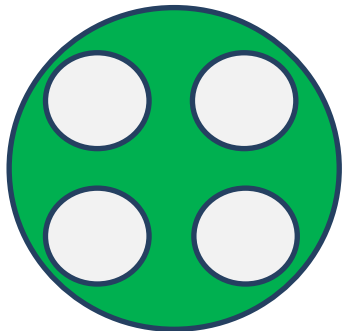
C) 6

D) 7

5. Егер Арлан жұмысқа скутермен 36 км/сағ тұрақты жылдамдықпен жүретін болса, онда ол 15 минутқа кешігеді. Егер ол 60 км/сағ жылдамдықпен жүретін болса, онда 15 минутқа ерте келеді. Арлан жұмысқа уақытында келуі қажет. Ол қандай жылдамдықпен жүруі қажет?

- A) 40 км/сағ
- B) 42 км/сағ
- C) 45 км/сағ
- D) 48 км/сағ

6. Үлкен дөңгелектің диаметрі 1 м, ал кіші дөңгелектің диаметрі 0,4 м. Боялған фигураның ауданын табыңыз. π санын жүздік үлеске дейін дөңгелектеңіз.

- A) 0,2826 м²
- B) 0,6594 м²
- C) 1,1304 м²
- D) 2,6376 м²

7. Тіктөртбұрыш өзара тең үш квадраттан тұрады. Егер бір квадраттың ауданы 16 см² болса, онда тіктөртбұрыштың периметрін табыңыз.

- A) 16 см
- B) 24 см
- C) 32 см
- D) 48 см

8. Есептеңіз: $0,(42) - 0,(35)$.

- A) $\frac{7}{99}$
- B) $\frac{7}{90}$
- C) $\frac{7}{100}$
- D) $\frac{7}{10}$

9. Квадрат тәріздес еден жасау үшін өлшемдері 6 см және 8 см болатын тіктөртбұрыш пластиналардың кем дегенде нешеуін алу керек?

- A) 6
- B) 8
- C) 12
- D) 24

10. Екі қант шәрбаты бар. Біріншісінің құрамында 10% қант бар, ал екіншісінде – 20%. Бірінші шәрбаттың 50 грамы мен екінші шәрбаттың 200 грамы араластырылды. Пайда болған шәрбаттың құрамында қанша пайыз қант бар?

- A) 12
- B) 15
- C) 18
- D) 30

11. Екі жұмысшы бірге жұмыс жасап, белгілі бір жұмысты 6 сағатта орындайды. Бірінші жұмысшы өздігінен осы жұмысты 15 сағатта орындай алады. Екінші жұмысшы дәл осындай еңбек өнімділігімен осы жұмысты қанша сағатта өз бетімен орындай алады?

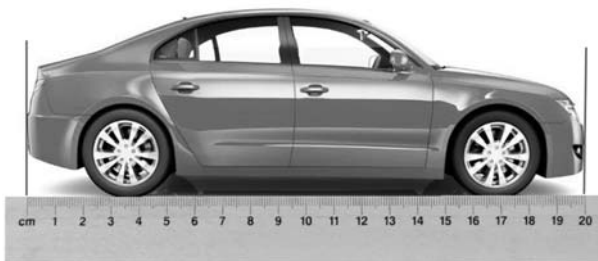
- A) 9
- B) 10
- C) 10,5
- D) 12,5

12. Теңдеулердің түбірлерінің қосындысын табыңыз:

$$5 \cdot (4 - 3x) - 4 \cdot (7 - 4x) = 1,3 \quad \text{және} \quad -27x + 220 = -5x.$$

- A) – 36,7
- B) 3,3
- C) 19,3
- D) 59,3

13. Суретте машинаның 1 : 24 масштабында салынған моделі көрсетілген. Суретте берілгендерді пайдаланып, машинаның нақты ұзындығын анықтаңыз.

- A) 4 м
- B) 4 м 40 см
- C) 4 м 80 см
- D) 5 м

14. Фотоаппарат 25 мың теңге тұрды. Оның бағасы алдымен 20%-ға қымбаттады, сосын 20%-ға арзандады. Арзандағаннан кейінгі фотоаппараттың бағасы қандай?

- A) 16 мың теңге
- B) 24 мың теңге
- C) 25 мың теңге
- D) 30 мың теңге

15. Құрылыс алаңында екі бригада жұмыс жасады. Бірінші бригадада 10 жұмысшы, ал екіншісінде 15 жұмысшы бар. Жаңа нысанға көшкеннен кейін бірінші бригададағы жұмысшылардың саны 10%-ға, ал екіншісінікі 20%-ға артты. Жұмысшылардың жалпы саны қанша пайызға артты?

- A) 4
- B) 7
- C) 16
- D) 30

16. Мұғалім бір оқушыға 3 жаңғақ, ал қалғандарына 5 жаңғақтан берді. Егер ол әр оқушыға 4 жаңғақтан берсе, өзінде 15 жаңғақ қалушы еді. Егер мұғалімдегі барлық жаңғақ саны x болса, онда есептің шартына сәйкес келетін дұрыс теңдікті таңдаңыз.

- A) $\frac{x-2}{5} = \frac{x+15}{4}$
- B) $\frac{x-3}{4} = \frac{x-15}{5}$
- C) $\frac{x+2}{5} = \frac{x-15}{4}$
- D) $\frac{x+3}{5} = \frac{x-19}{4}$

17. Мектеп кітапханасында қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде кітаптар бар. Қазақ тіліндегі кітап саны кітапханадағы барлық кітап санының $\frac{2}{5}$ бөлігін құрайды, орыс тіліндегі кітап саны

қазақ тіліндегі кітап санының $\frac{1}{2}$ бөлігін құрайды, ал қалған 240 кітап ағылшын тілінде.

Кітапханада қазақ және орыс тілдерінде қанша кітап бар?

- A) 360
- B) 400
- C) 600
- D) 960

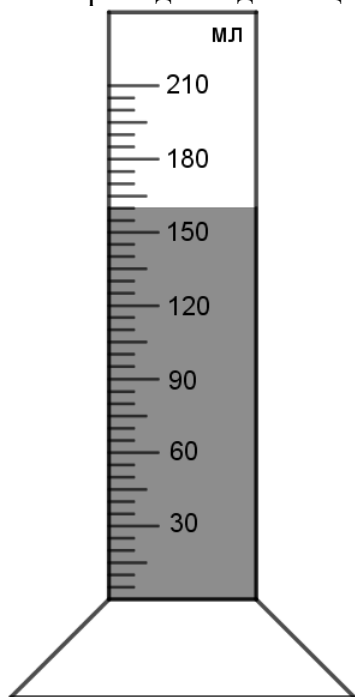
18. ABC жазыңқы бұрышына BD сәулесі жүргізілген, ол осы бұрышты градустық өлшемдері $4 : 11$ қатынасында болатын екі бұрышқа бөледі. Үлкен бұрыштың шамасын табыңыз.

- A) 110°
- B) 128°
- C) 132°
- D) 140°

19. Мектепте 72 алтыншы сынып оқушысы бар. Математика үйірмесіне 36 оқушы, физика үйірмесіне 28 оқушы, химия үйірмесіне 20 оқушы қатысады. 4 оқушы үш үйірмеге де қатысатыны белгілі, 16 оқушы математика және физика үйірмелеріне, 10 оқушы математика және химия үйірмелеріне, 6 оқушы физика және химия үйірмелеріне қатысады. Қанша оқушы үш үйірмеге де қатыспайды?

- A) 8
- B) 16
- C) 18
- D) 28

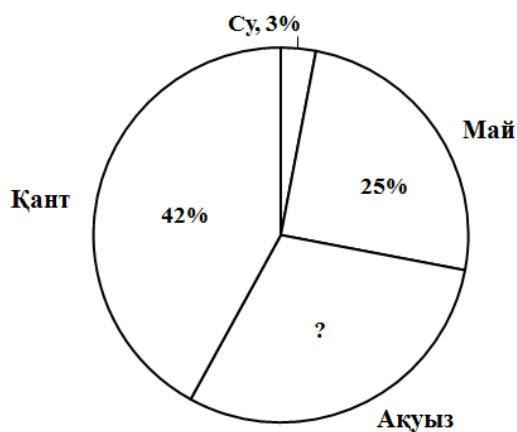
20. Суретте су құйылған ыдыс бейнеленген. Ыдысқа су тек 210 мл белгісіне дейін толтырылады. Ыдыстың қандай бөлігіне су құйылды?

- A) $\frac{76}{105}$
- B) $\frac{16}{21}$
- C) $\frac{27}{35}$
- D) $\frac{11}{14}$

21. Ұзындығы 1120 см лентадан ұзындығы 80 см болатын бөліктер біртіндеп қиып алынды. Лента қанша рет кесілді?
- A) 10
B) 12
C) 13
D) 14

22. Құрғақ сүттің құрамында май, ақуыз, қант және су бар. Олардың қатынастары диаграмма түрінде көрсетілген. 1 килограмм құрғақ сүттің құрамында қанша грамм ақуыз бар?

- A) 0,3
B) 3
C) 30
D) 300
23. Сыныптағы ұлдар санының қыздар санына қатынасы 8 : 5 қатынасындай. Ұлдар саны қыздар санынан қанша пайызға артық?
- A) 16
B) 37,5
C) 60
D) 62,5
24. Екі төрт таңбалы сан берілген: $416x$ және $y053$. Бірінші сан 6-ға қалдықсыз бөлінеді, ал екінші сан 9-ға қалдықсыз бөлінеді. x және y -тің көбейтіндісін табыңыз.
- A) 0
B) 4
C) 6
D) 8

25. $\frac{m}{n} = 3\frac{3}{4}$ екені белгілі болса, онда $\frac{m+3n}{m}$ өрнегінің мәнін табыңыз.

A) $1\frac{4}{5}$

B) $2\frac{1}{5}$

C) $7\frac{1}{5}$

D) $12\frac{1}{4}$

26. $15 < x < 39$ екені белгілі. $|x-15| + |x-39|$ өрнегінің мәні неге тең?

A) -54

B) -24

C) 24

D) 54

27. a және b натурал сандар екені белгілі және $a < b$. Төмендегі рационал сандардың қайсысы a және b сандарының арасында орналасқан?

A) $a \cdot b$

B) $a : b$

C) $\frac{a-b}{2}$

D) $\frac{a+b}{2}$

28. Сыйымдылығы 40 л болатын автокөлік бағының 80%-ы бензинмен толтырылды. Жүру кезінде бензиннің 25%-ы жұмсалды. Бакта қанша литр бензин қалды?

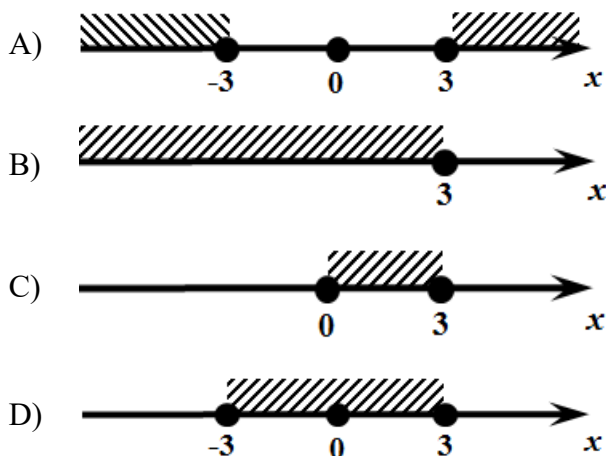
A) 10

B) 24

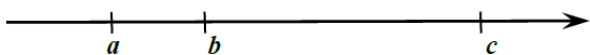
C) 30

D) 32

29. Төмендегі координаталық түзулердің қайсысында $|x| \leq 3$ теңсіздігінің шешімі бейнеленген?

30. Координаталық түзудегі b және c сандары – қарама-қарсы сандар. a және c сандарының модульдерін салыстырыңыз.

- A) $|a| = |c|$
 B) $|a| < |c|$
 C) $|a| > |c|$
 D) $|a| \geq |c|$

31. Моторлы қайық 5 сағаттың ішінде өзен ағысымен 42 км және өзен ағысына қарсы 20 км жүзді. Осы аралықтағы өзен ағысының жылдамдығы 2 км/сағ екені белгілі. Егер тұрақты судағы қайықтың жылдамдығы x км/сағ болса, онда есептің шартына сәйкес келетін дұрыс теңдікті тандаңыз.

- A) $\frac{42}{x-2} - \frac{20}{x+2} = 5$
 B) $\frac{42}{x+2} - \frac{20}{x-2} = 5$
 C) $\frac{42}{x-2} + \frac{20}{x+2} = 5$
 D) $\frac{42}{x+2} + \frac{20}{x-2} = 5$

32. Қалалардың арасындағы жолдың ұзындығы – 2400 км. Картаның масштабы – 1 : 200 000 000. Осы жолды картада бейнелейтін сызықтың ұзындығы қандай болу керек? Жауабыңызды миллиметрмен беріңіз.

- A) 1,2
- B) 12
- C) 120
- D) 1200

33. Сыныпта 27 оқушы бар. Барлық оқушылар кемінде бір шет тілін оқиды. Олардың ішінде 18 оқушы ағылшын тілін, ал 15 оқушы француз тілін оқиды. Қанша оқушы екі тілді де оқиды?

- A) 3
- B) 6
- C) 9
- D) 12

34. Сыныптағы 11 оқушының туған күні – жылдың бірінші жартыжылдығында, ал 14 оқушының туған күні – екінші жартыжылдығында. Сыныптағы оқушылардың қандай бөлігінің туған күні екінші жартыжылдықта?

- A) $\frac{11}{25}$
- B) $\frac{14}{25}$
- C) $\frac{11}{14}$
- D) $\frac{14}{11}$

35. Сан қатары берілген: $1; \frac{3}{4}; \frac{5}{7}; \frac{7}{10}; X; \dots$. X -ті табыңыз.

- A) $\frac{3}{5}$
- B) $\frac{9}{13}$
- C) $\frac{3}{4}$
- D) $\frac{11}{13}$

36. Теңдеудің түбірлерінің қосындысын табыңыз: $\frac{|x+2|}{-2,3} = \frac{-5,1}{1,7}$.

- A) – 8,9
- B) – 4
- C) 4
- D) 4,9

37. Теплоходтың меншікті жылдамдығы 20 км/сағ. Өзен ағысының жылдамдығы 4 км/сағ. Теплоход өзен ағысымен жүзіп, 4 сағаттық тұрақтан кейін кері қайтады. Теплоходтың бастапқы бекеттен шығып, оған қайтып келуіне 14 сағат уақыт өтті. Осы сапар барысында теплоход қанша километр жол жүрді?

- A) 180
- B) 190
- C) 192
- D) 200

38. –6,3 және 4,2 сандарының арасында орналасқан барлық бүтін сандардың қосындысын табыңыз.

- A) – 18
- B) – 13
- C) – 11
- D) – 6

39. a саны b санынан 400%-ға артық. b саны a санынан қанша пайызға кем?

- A) 20
- B) 75
- C) 80
- D) 400

40. $\frac{7}{12}y : \frac{7}{50} = 50x : 4\frac{4}{5}$ өрнегінен $\frac{x}{y}$ қатынасын табыңыз.

- A) $\frac{1}{6250}$
- B) $\frac{1}{1000}$
- C) $\frac{2}{5}$
- D) $2\frac{1}{12}$

Сандық сипаттамалар

Әр сұрақ екі қатардан тұрады.

А қатарында сұрақтың бірінші бөлігі, **В қатарында** сұрақтың екінші бөлігі орналасқан.

Сіз бірінші қатардағы сұрақтың мәні екінші қатардағы мәнге қарағанда үлкен немесе тең екенін, не болмаса берілген сұраққа жауап беру үшін ақпарат жеткіліксіз екенін көрсетуіңіз қажет.

Егер А қатарындағы мән үлкен болса, онда А жауабын,

Егер В қатарындағы мән үлкен болса, онда В жауабын,

Егер екі мән өзара тең болса, онда С жауабын,

Егер тапсырмаға жауап беру үшін ақпарат жеткіліксіз болса, онда D жауабын таңдаңыз.

Мысалы:

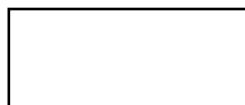
1.	А қатары $2 + x = 5$	В қатары $2 + y = 4$
----	--------------------------------	--------------------------------

2.	x А қатары	y В қатары
----	------------------------	------------------------

4 см

6 см

8 см

3 см

(Суреттер масштабқа сәйкес келмейді)

Берілген тіктөртбұрыштың
ауданы

Берілген тіктөртбұрыштың
ауданы

3.	А қатары 9 алманың бағасы	В қатары 8 апельсиннің бағасы
----	-------------------------------------	---

Ескерту: x , y және z әріптері белгілі бір сандар болып табылады. Егер де бір әріп екі қатардың сұрағында кездессе, онда ол бірдей санды білдіреді.

Дұрыс жауаптары: 1 – А, 2 – С, 3 – D.

Жауаптарыңызды сұрақ кітапшасынан жауап парағына аудару үшін қосымша уақыт берілмейді. Сізге тек бір жауап парағы беріледі. Оны толтыру кезінде өте мұқият болыңыз.

1.	А қатары	В қатары
	$0,720 + 0,004$	$0,072 + 0,400$
2.	А қатары	В қатары
	x мәні, егер $3x - 1 = 14$	y мәні, егер $2y + 1 = 11$
3.	А қатары	В қатары
	$n < 8$	
	n	6
4.	А қатары	В қатары
	6-ға көбейткенде 6-ға тең болатын санның мәні	5-ке көбейткенде 5-ке тең болатын санның мәні
5.	А қатары	В қатары
	29-дан кіші ең үлкен тақ сан	27-ден үлкен ең кіші тақ сан
6.	А қатары	В қатары
	3 сағат	7 сағат
	40 минут	20 минут
	+	-
	2 сағат 40 минут	40 минут
7.	А қатары	В қатары
	25%	$\frac{3}{8}$
8.	А қатары	В қатары
	Арақашықтығы 100 метр	Арақашықтығы $\frac{2}{10}$ километр
9.	А қатары	В қатары
	29 күн	x айындағы күн саны
10.	А қатары	В қатары
	$(35 \cdot 50)$	$(35 \cdot 5) + (35 \cdot 10)$

Ескерту: «Сандық сипаттамалар» бөлімінің форматымен танысу үшін 10 тапсырма берілген, шынайы конкурстық іріктеуде 60 тапсырма болады.

Жаратылыстану

Жаңа ғасыр басталған сәттен бері ауа райының маусымдық және аймақтық айырмашылықтары айтарлықтай өсті. Ғалымдар біздің климатымызда ерекше бір құбылыстың болып жатқанын байқады. Бұл үрдіс ғаламдық жылыну деген атауға ие болды. Климаттың өзгеруін су буы, көмірқышқыл газы мен метан тәрізді парниктік газдардың шығарылуымен тығыз байланысты екендігіне деректер бар.

1. Парниктік газдар климатқа қалай әсер етеді?

- A) Жердің температурасын арттырады.
- B) Күн энергиясын сіңіреді.
- C) Атмосфера арқылы жарықты көбірек береді.
- D) Ауадағы оттегінің концентрациясын арттырады.

2. Ғаламдық жылыну үрдісін қалай бәсеңдетуге болады?

...негізіндегі энергиясына көшу арқылы бәсеңдету

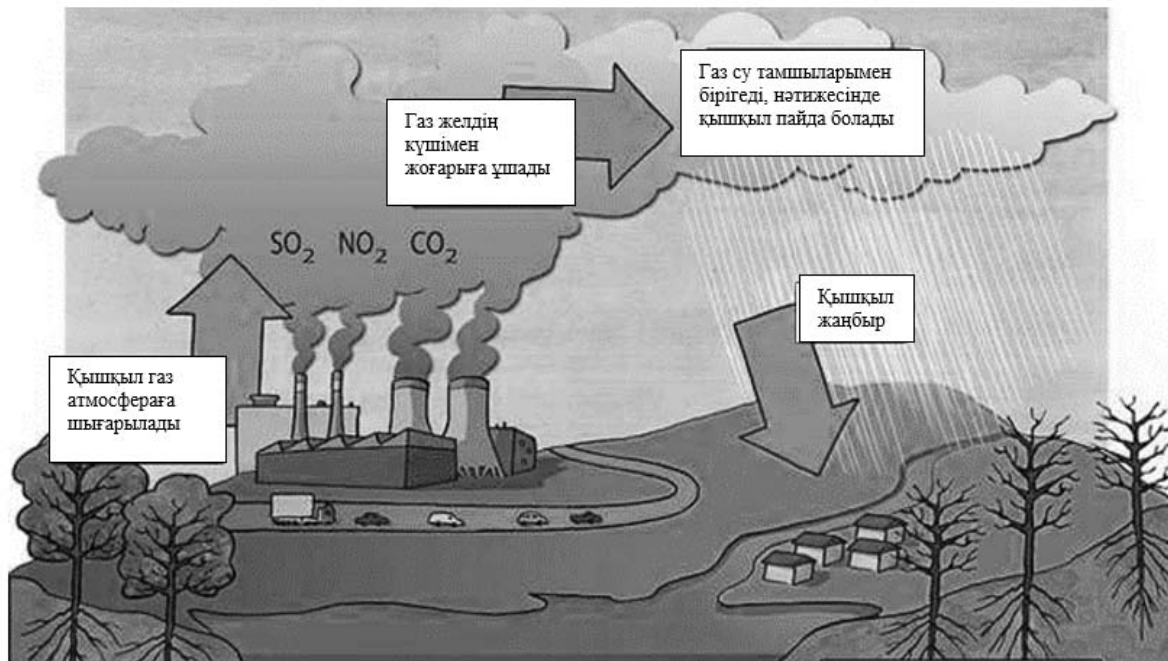
- A) Мұнай
- B) Табиғи газ
- C) Күн
- D) Көмір

3. Көміртек диоксидінің формуласын көрсетіңіз.

- A) CO
- B) CO₂
- C) O₂
- D) H₂O

.....

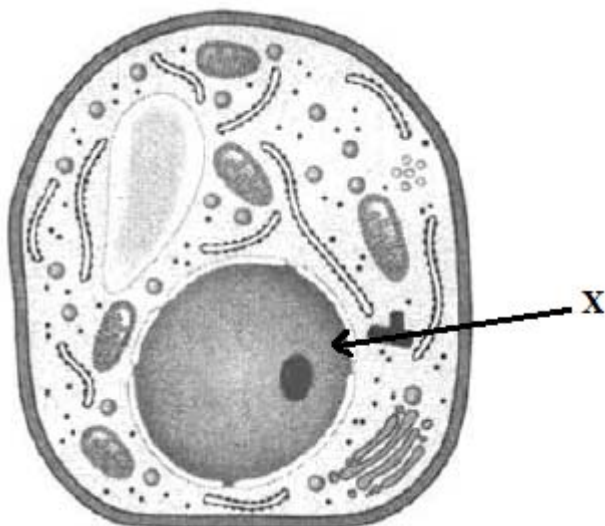
Суретте қышқыл жаңбырдың пайда болу процесі көрсетілген.

4. Қышқыл жаңбыр ормандарға қалай әсер етеді?

- A) Қышқыл жаңбыр орман өртін тудырады.
- B) Қышқыл жаңбыр қоректік заттардың сіңірілуін шектейді.
- C) Қышқыл жаңбыр топырақтың рН мәнін арттырады.
- D) Қышқыл жаңбыр ормандағы топырақ құнарлылығын арттырады.

.....

5. Суретте көрсетілген жасушаның X бөлігі қалай аталады?

- A) вакуоль
- B) митохондрия
- C) цитоплазма
- D) ядро

6. Суретте көрсетілген жасуша, жануарлар тәрізді дайын заттармен қоректенетін, бірақ өсімдіктер сияқты қозғалмайтын ағзаларда кездеседі.

Берілген сипаттамаларға сүйеніп, патшалықты анықтаңыз.

- A) архейлер
- B) бактериялар
- C) вирустар
- D) саңырауқұлақтар

.....

Табиғатта сан алуан процестер мен құбылыстар бар. Сол құбылыстардың біріне найзағай жатады. Найзағай біздің планетамыздың ауа қабығында пайда болады. Оның төменгі шеті жер бетінен шамамен 1 км биіктікте орналасады, ал жоғарғы жағы 6-7 км биіктікке жетеді.

7. Найзағай Жердің қай қабығында пайда болады?

- A) атмосферада
- B) биосферада
- C) гидросферада
- D) литосферада

8. Найзағай энергияның қай түріне жатады?

- A) механикалық
- B) жарық
- C) химиялық
- D) электрлік

Күн күркіреуі – атмосферадағы дыбыстық құбылыс. Ол найзағай разрядына қатысты болады. Найзағай жарқылы мен күн күркіреуінің арасындағы уақытты өлшей отырып, күн күркіреуі орналасқан қашықтықты шамамен анықтауға болады. Ол үшін $+10^{\circ}\text{C}$ -тан $+30^{\circ}\text{C}$ -қа дейінгі ауа температурасындағы секундына 340-350 метр болатын дыбыс жылдамдығын пайдалануға болады.

9. Арман найзағайды көрді және 8 секундтан кейін күннің күркіреген дыбысын естіді. Найзағай Арман тұрған жерден шамамен қандай қашықтықта жарқ етті?

- A) 40-44 м
- B) 680-700 м
- C) 2720-2800 м
- D) 3400-3500 м

.....

10. Анар жаңа жылдық демалыс кезінде Лондонға (UTC+0) баруды жоспарлады. Ұшақ Астанада жергілікті уақыт бойынша таңғы сағат 10:00-де (UTC+5) ұшады. Ұшу ұзақтығы 7 сағатты құрайды.

Ұшақ Лондонға қонған кездегі жергілікті уақытты анықтаңыз.

- A) 07:00
- B) 12:00
- C) 15:00
- D) 17:00

11. Астана мен Лондон қалаларының арасындағы арақашықтық картада 4,75 см құрайды. Карта масштабы 1 : 120 000 000 болған кездегі аталған қалалар арасындағы нақты арақашықтықты есептеңіз.

- A) 57 000 км
- B) 5 700 км
- C) 2 520 км
- D) 252 км

.....

Әлемдік климат үнемі өзгеріп отырады және соңғы 200 жыл ішінде орташа жаһандық температура деңгейі көтерілді. Көпшілік мұны атмосферадағы парниктік газдар деңгейінің жоғарылауымен байланысты деп санайды. Бұл газдар адамдардың іс-әрекеті нәтижесінде, мысалы, қазбалы отынды жағу кезінде пайда болады. Мұндай жаһандық температураның көтерілуі экожүйелерге кері әсер етеді.

12. Экожүйедегі климаттың өзгеруіне әкелетін негізгі факторды анықтаңыз.

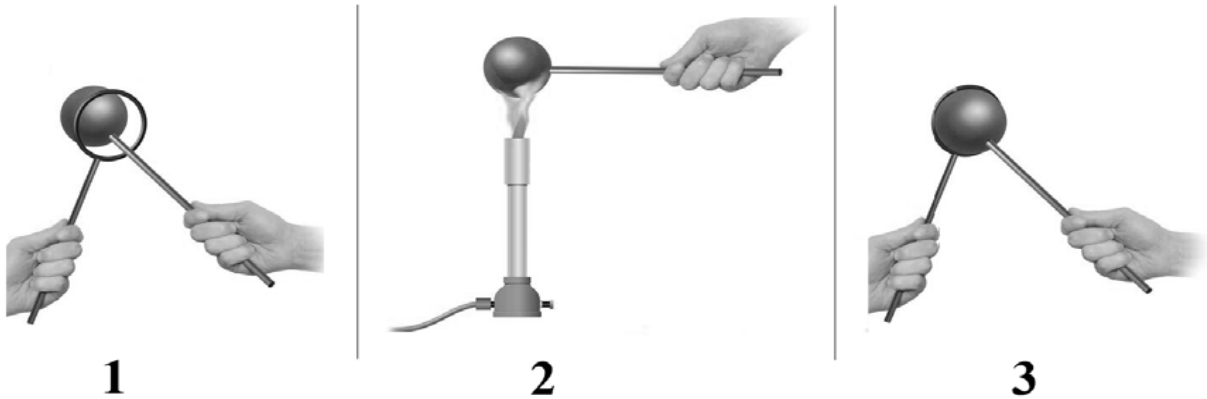
- A) абиотикалық
- B) антропогендік
- C) биологиялық
- D) биотикалық

13. Жаһандық климаттың өзгерісі салдарынан туындаған Қазақстандағы экологиялық проблеманы анықтаңыз.

- A) Арал теңізінің құрғауы
- B) Нұра өзенінің ластануы
- C) ядролық сынақтардың салдары
- D) Алатау тауындағы мұздықтардың еруі

.....

Қарапайым тәжірибелер көрсеткендей, денелерді қыздырғанда, олардың өлшемдері үлкейеді, ал салқындаған кезде кішірейеді.

1-дененің қызғанға дейінгі күйі

2-дененің қызуы

3-дене көлемінің ұлғаюы

14. Қыздыру кезінде денелердің ұлғаю процесін көрсететін бөлшектер деңгейіндегі құбылысты анықтаңыз.

- A) молекулалар арасындағы қашықтықтың ұлғаюы
- B) электрондар арасындағы қашықтықтың ұлғаюы
- C) молекулалар арасындағы қашықтықтың азаюы
- D) электрондар арасындағы қашықтықтың азаюы

15. Бөлшектер теориясына сәйкес қатты заттың құрылымын дұрыс сипаттайтын тұжырымды таңдаңыз.

- A) Бөлшектер арасындағы қашықтық олардың өлшеміне тең; қатты зат тек көлемін сақтайды.
- B) Бөлшектер арасындағы қашықтық олардың өлшемінен үлкен; қатты зат тек пішінін сақтайды.
- C) Бөлшектер арасындағы қашықтық олардың өлшемінен кіші; қатты зат пішінін және көлемін сақтайды.
- D) Бөлшектер арасындағы қашықтық олардың өлшемінен үлкен; қатты зат пішінін және көлемін сақтайды.

.....

Күн сәулесі жақсы түсетін жерде сағатына шамамен 1 кВт энергия алуға болады. Бұл ретте су жылыту құрылғысын жасау және орнату шығындары минималды болады. Көптеген елдердің өнертапқыштары бұрыннан бері суды жылыту үшін әртүрлі қондырғыларды қолданады. Суретте қара түске боялған шелекке құйылған су бейнеленген.

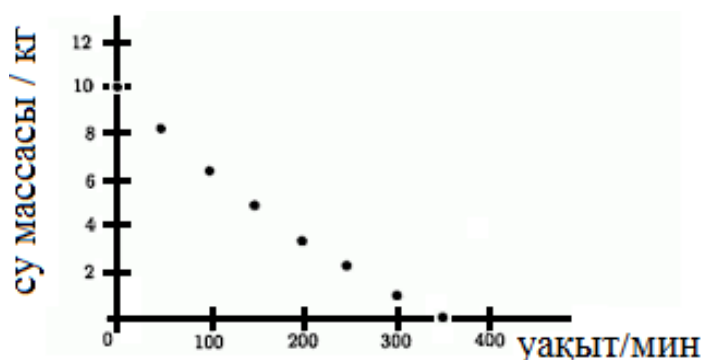

Күн шуақты ауа райында шелекке салынған термометр арқылы су температурасының өзгеру уақыттары бақыланды және жазып алынды.

16. Қара түске боялған шелектегі судың қарқынды қызуының себебі неде екенін анықтаңыз.

- A) Қара түске боялған шелек жылы ауа ағынымен қызады.
- B) Қара түске боялған шелекке Жердің магнит өрісі әсер етеді.
- C) Қара түске боялған шелек күн сәулесін жақсы сіңіреді.
- D) Қара түске боялған шелек жақсы жылу изоляторы болып табылады.

Суретте қара түске боялған шелектегі су массасының күн сәулесімен жарықтандыру уақытына тәуелділік графигі көрсетілген.

17. Су массасының өзгеруіне әкелетін процестің атауын көрсетіңіз.

- A) ағу
- B) булану
- C) қайнау
- D) балқу

.....

Гиппопотам немесе бегемот – көп уақытын суда өткізетін сүтқоректі. Бегемоттар құрлықта жайылады, ал оның азығы – судың маңайындағы немесе жер бетіндегі шөптер.

18. Жаңа туылған бегемот немен қоректенеді?

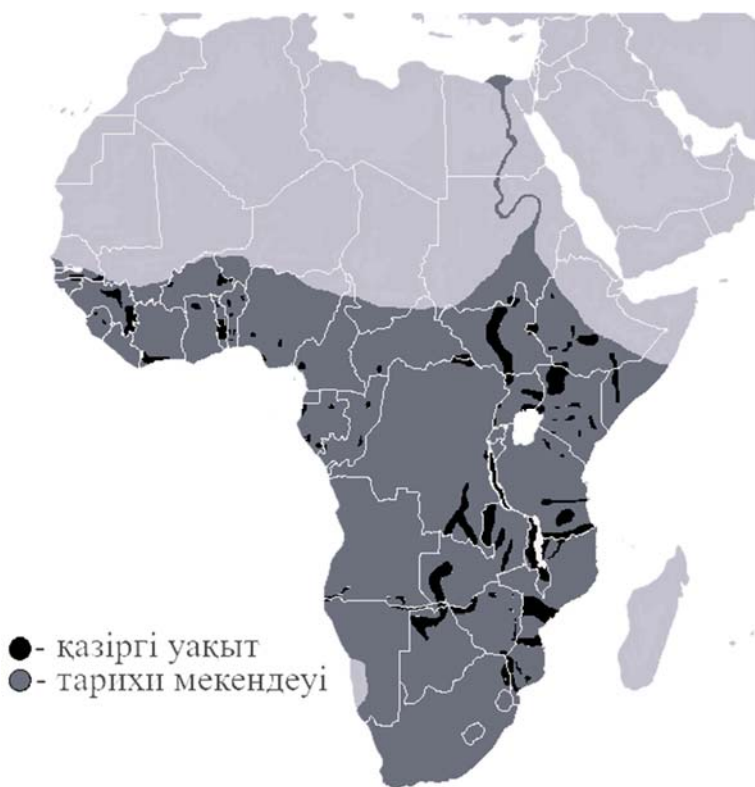
- A) балдырмен
- B) сүтпен
- C) етпен
- D) шөппен

Бегемоттар қауіп-қатерді сезген кезде, құрлықтан суға дейін өте жылдам жүгіруге қабілетті әрі олардың жылдамдығы 1-ші разрядты спортшылардың деңгейімен бірдей болуы мүмкін. Әдетте мұндай спортшылар 100 м қашықтықты 11,44 секундта жүгіріп өтеді.

19. Қауіпті жағдай туындаған кезде, бегемот 30 секунд ішінде шамамен қандай қашықтықты жүгіріп өтеді?

- A) 34 м
- B) 38 м
- C) 262 м
- D) 292 м

Картада бұрынғы және қазіргі уақыттағы бегемоттардың тіршілік ету ортасы көрсетілген.

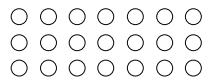

20. Картаны негізге алып, қазіргі уақытта бегемоттардың ең көп мекендейтін аймақтарын көрсетіңіз.

- A) Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Африка
- B) Батыс Африка
- C) Солтүстік және Солтүстік-Шығыс Африка
- D) Орталық Африка

ДҰРЫС ЖАУАПТАР

№	Математика	Сандық сипаттамалар	Жаратылыстану
1	B	A	A
2	C	C	C
3	A	D	B
4	C	C	B
5	C	B	D
6	A	B	D
7	C	B	A
8	A	B	D
9	C	D	C
10	C	A	B
11	B		B
12	C		B
13	C		D
14	B		A
15	C		C
16	C		C
17	A		B
18	C		B
19	B		C
20	B		A
21	C		
22	D		
23	C		
24	B		
25	A		
26	C		
27	D		
28	B		
29	D		
30	C		
31	D		
32	B		
33	B		
34	B		
35	B		
36	B		
37	C		
38	C		
39	C		
40	C		

ТЕСТІЛЕУДІҢ ЕКІНШІ КҮНІ

Тестілеудің екінші күні **тілдік тест** өткізіледі. Бұл тестілеу үміткерлердің оқу сауаттылығын – қазақ, орыс, ағылшын тілдеріндегі жазбаша мәтіндерді түсіну және талдау деңгейін анықтауға бағытталған.

ТІЛДІК ТЕСТ			
№	БӨЛІМ	ТАПСЫРМА САНЫ	ТЕСТІЛЕУ УАҚЫТЫ
1	Қазақ тілі (бірінші тіл)	20 тапсырма	120 минут
2	Орыс тілі (екінші тіл)	20 тапсырма	
3	Ағылшын тілі	20 тапсырма	
	Барлығы	60	120
<i>Тілдік тест тапсырмалары оқу сауаттылығы дағдыларын меңгеру деңгейін тексеріп, мәтін және графикалық материалдардағы ақпаратты түсіну, талдау қабілеттерін бағалауға бағытталған.</i>			

Тілдік тест бойынша әр мәтінге бір сұрақтан бес сұраққа дейін берілуі мүмкін. Тілдік тест тапсырмалары 3 немесе 4 жауап нұсқасынан тұрады. Әр тапсырманың тек **БІР** дұрыс жауабы бар.

Қазақ тілі (бірінші тіл)

1-мәтін

Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталғанына талай жыл өтті. Сол сұрапыл соғыста ерлік көрсеткен белгісіз батырлар қаншама?! Солардың бірі – Хиуаз Доспанова. Атақ апайды алпыс жыл адасып жүріп тапты. Ол кісінің кеудесінде қазір «Халық қаһарманы» ордені жарқырайды. Қазақтың тұңғыш әскери ұшқыш қызы Хиуаз Доспанова 300-ден астам рет майдан көгіне көтеріліп, талай жауды жеңген. Ол кішкентай кезінен бастап аспанға ұшуды армандайтын. Орал қаласындағы орта мектепті бітіргенде, «әскери ұшқыш» деген атағы бар еді. Хиуаз Доспанова Қырым, Кавказ, Украина, Беларусь, Польша, Германия майданында болды. Ол – әуедегі ұрыстардың жеңімпазы.

1. Хиуаз Доспанова батыр атағын қашан алды?

- A) майданға аттанар алдында
- B) мектеп кезінде
- C) соғыс аяқталғаннан кейін
- D) соғыс жылдары

2-мәтін

– Бүгінде қазақ даласын 1,5 миллионнан астам жылқы дүбірге бөлеп жүрсе, алдағы уақытта олардың саны екі есе көбейіп, 3 миллион басқа жетпек. Алайда бұл жылқыға қатысты мәселе жоқ деген сөз емес. Мәселен, бізде жылқыны жете зерттейтін арнайы ғылыми институт жоқ. Елімізде балық, құс, жем-шөп институттары – бөлек отау. Жалғыз ғана жылқыға институт бұйырмаған, – дейді «Қазақ тұлпары» ұйымының директоры. Оның айтуынша, институт ашылса, үлкен ауқымдағы асылдандыру жұмыстарынан бастап қымызды өндіруге дейінгі небір шаруалар шешіліп, қолға алынар еді. Осындай орталықтардың жоқтығынан болар, біздің қазы-қартамызды өзгелер патенттеп, көкпарды құжаттап алған. Бұдан шығатын қорытынды: жылқы саны миллионнан асты деп жайбарақат отырмау керек.

2. Автор қандай мәселеге тоқталады?

- A) жылқы санын арттыру кезінде кездесетін қиындықтарға
- B) жылқы шаруашылығына қатысты мекеменің жоқтығына
- C) көкпарды өзгенің патенттеуіне жол бермеу керектігіне
- D) қазы-қартаны ұлттық тағам ретінде таныту қажеттігіне

3-мәтін

«Ақылы көпті дау алмайды, досы көпті жау алмайды» демекші, қашан да адам баласына серік болар жолдастарының көп болғаны жақсы. Басына іс түссе, қасынан табылатын, қуанса, шаттығын бірге бөлісетін мұндай жандардың бір-біріне деген сый-құрметі де ерекше болады. Өмірдің қатал сындарынан жұмылған жұдырықтай болып, сүрінбей өтуге тырысатын жандар бұл жалғаннан айырылмас егіздердей болып өтеді. Әдетте дос деген ұғымның рөлі көбіне жігіттер арасында өзгеше. Алайда ойы, мақсаты сәйкес келмейтін адамдарды да кездестіруге болады. Мұндай пейілі нашарларға ата-бабамыз: «Жаман аттан аяғым артық, жаман жолдастан таяғым артық», – деген екен.

«Достықтың неше түрі бар?» – деп сұрай қалсаңыз, әркім білгенінше жауап беріп жатады. Ертеректе ел ішінде Әйтімбет деген сөзге шешен адам өмір сүріпті. Бір күні замандастары әңгіме-дүкен құрып отырған шақта:

– Осы достықтың неше түрі болады? – деп сауал тастаған екен. Сонда Әйтімбет:

– Достықтың екі түрі болады. Бірі – адал достық, екіншісі – амал достық, – деп жауап қайтарыпты. Замандастары тағы да:

– Енді осы екі достықты қалай ажыратамыз? – деп сұрапты. Әйтімбет ойланбастан:

– Адал достық өмірлік нұсқа болады. Амал достықтың өрісі қысқа болады, – депті.

3. Қай ақпарат мәтін мазмұнына сәйкес келеді?

1. Аға буын ниеті түзу адамдармен араласпаған.
 2. Шын достар әрқашан бір-біріне қолдау болады.
- A) екеуі де бұрыс
B) екеуі де дұрыс
C) тек біріншісі
D) тек екіншісі

4. Амал достықтың өрісі қысқа болады.

Әйтімбет шешен не айтқысы келді?

- A) Адамдардың шағын тобы ғана бір-бірімен дос бола алады.
B) Қызығушылығы бірдей достардың ортақ әңгімесі таусылады.
C) Өз пайдасын ғана ойлайтындардың достығы шынайы болмайды.
D) Тілеулес адамдардың достық қарым-қатынасы көпке созылмайды.

4-мәтін

АҚШ-тағы «Apple» компаниясында жұмыс істейтін Аяулым бала күнінен бастап бұзылған жабдықтарды жөндеуге құмар болған. Ол – алпауыт компанияда жұмыс істеп жүрген қазақтардың бірі. Бағдарламалар инженері болып жұмыс істейтін Аяулымның мұнда келгеніне шамамен жарты жыл болған. Сынақтардан сүрінбей өтіп, бірден қатардағы қызметкер болып қабылданған. Бұл мақсатына жету үшін көп дайындалған.

– «Apple» компаниясында 150 мыңнан астам адам қызмет етеді. Барлығы – әлемдік деңгейдегі білікті инженерлер. Өзіңнен тәжірибелі, білімге құштар адамдардың жанында болсаң, өсе бересің, дами бересің. Негізгі мақсатым – өзімді дамыту, тәжірибе жинақтау, – дейді.

Аяулымның жоғары оқу орнын бітіргеніне көп болмапты. Ол Солтүстік Америка университетінің грантын жеңіп алған. Бір жыл бұрын осы оқу орнының ақпараттық технологиялар бөлімін бітірген. Грант беру кезінде барлығы – үміткердің жеке мотивациясы мен мүмкіндіктері ескерілетінін айтады.

– Мен АҚШ, Жапония, Корея, Қытай университеттеріне құжат тапсырдым. Бәрінен қабылдай алатындары туралы жауап келді, алайда Америкаға барамын деп мүлдем ойламаған едім. Таңдау еркі өзіме түскендіктен, Америкаға аттандым.

Мен әлі жас маманмын, білмейтінім көп, тәжірибем аз. Бала күнімнен бүлінген заттарды қайта құрастырып, жөндеуге асығатынмын. Сол себепті осы салаға ерекше құштар болдым. Ақпараттық технология саласы қандай да бір сұрақтың түйінін логика арқылы жүйелі түрде шешумен ерекшеленеді. Осы салада қызмет істейтін қыздар өте аз, себебі олар ауқымды жобалардан жүрексінеді. Ал мен анамның қолдауының арқасында осындай компанияда жұмыс істейтініме ризамын, – деп сөзін түйіндеді.

5. Неліктен Аяулым ақпараттық технологиялар бөлімін таңдады?

- A) анасы қалағандықтан
- B) икемі бар болғандықтан
- C) оқу грантына ие болғандықтан
- D) шетелдік оқу орны шақырғандықтан

6. Өзіңнен тәжірибелі, білімге құштар адамдардың жанында болсаң, өсе бересің, дами бересің.

Аяулым не айтқысы келді?

- A) аянбай еңбек ету керектігін
- B) бәсекеге қабілетті болу керектігін
- C) жас маманның тәжірибесінің аз болатынын
- D) жан-жақты даму үшін ортаның маңызды екенін

7. Соңғы абзацта Аяулымның қандай сезімі байқалады?

- A) мақтаныш
- B) қорқыныш
- C) қызғаныш
- D) сағыныш

5-мәтін

Дәулет – IT маманы. Осы салада ұзақ жыл жұмыс жасап жүрген Дәулет былтырдан бері әлеуметтік жобаны қолға алған. Ол негізін салған «Rocket Plastic» шеберханасы пластикті қайта өңдеп, одан ұзақ уақыт қолданыста болатын заттар әзірлеумен айналысады.

«Былыр Алматыда өткен марафонға қатысқан едім. Сол кезде су ішуге арналған орындардың айналасында шашылып жатқан пластик бөтелкелер мен қағаз стақандарға көзім түсті. Қоқыс жәшіктерін көре тұра, адамдардың пластик қалдықтарын далаға тастағаны мені қатты таңғалдырды. (1) Сол кезден бастап осы мәселені зерттей бастадым.

Қазақстанда пластик қалдықтарын қайта өңдеу жолға қойылмағанын білеміз. Әдетте барлық пластикті жинап, қала сыртындағы полигондарға шығарып тастайды. Қала көшелерінде шашылып жатқан пластикті көрмегеннен болар, біз үшін бұл проблема болып көрінбеуі мүмкін. Бірақ қала сыртындағы қоқыс қоршаған ортаға, адамдарға үлкен зиянын тигізеді. (2) Сіз қалада не ауылда тұрасыз ба, қарапайым адамсыз ба, жоқ миллионерсіз бе – бірі де маңызды емес. Экология – бәріне ортақ.

Жоба жайлы идеямды досым әрі IT саласындағы серіктесіме айтқан едім, ол бірден қолдайтынын айтты. (3) Сондықтан мен әлеуметтік желіде эко-жобамен айналысқалы жатқанымды, егер командаға қосыламын дейтіндер болса, маған хабарласуын өтіндім. Осылайша қатарымызға бізге қолдау көрсететін топ жинақталып үлгерді. Олар біздің жұмысымызға қолдарынан келгенше көмек беріп, идеяларымен бөліседі.

Біздің ел бұл проблемаға енді назар аударып келеді. Көшелерде арнайы қоқыс жәшіктері қойылып, кейбір дүкендер биопакеттер ұсынууда. Алайда халықтың тең жартысында қоқыс сұрыптауды ойлайтын уақыты да жоқ. Оларға пластиктің зияны, сұрыптаудың маңызы жайлы ақпарат жиі айтылмайды. (4) Адамдардың экологиялық сауаты мен белсенділігін арттырғымыз келеді», – дейді Дәулет.

Дәулеттен кеңес:

Егер саналы тұтынуға өтуге шешім қабылдасаңыз, бірінші кезекте дүкеннен пластик пакет алудан бас тартасыз. (5) Азық-түлік заттарын салу үшін өзіңізбен бірге бірнеше рет қолдануға болатын пакет немесе эко-сөмке ұстаңыз.

Үйде бірнеше қоқыс жәшігін қойыңыз. Пластик, қағаз, шыны қалдықтарын бөлек жинаңыз. Егер үйіңіздің жанында қоқысты бөлек тастайтын контейнерлер болмаса, оны қабылдайтын жерлерге тапсырыңыз.

8. Мәтіндегі 1-5-сөйлемдерден нені аңғаруға болады?

Дәулет –

- A) ақпараттық технология саласының үздік маманы, әлеуметтік жоба жетекшісі.
- B) қоқыс қалдықтарын қайта өңдейтін технологияны ойлап тапқан өнертапқыш.
- C) қоқысты қайта сұрыптаумен айналысатын жаңашыл достары көп адам.
- D) қоршаған ортаның мәселесіне бейжай қарамайтын, жанашыр азамат.

9. Дәулеттің шеберхана ашуына не себеп болды?

- A) дүкендердегі пластик пакет жарнамасы
- B) елімізде қайта өңдеу өндірісінің жандануы
- C) қала көшесінде шашылып жатқан пластик ыдыстар
- D) сұрыптауға арналған қоқыс жәшігінің пайда болуы

10. Қай ақпарат мәтін мазмұнына сәйкес келеді?

- A) Дәулет әлеуметтік желілер арқылы эко-сөмкені жарнамалады.
- B) Дәулет достарымен бірге ауқымды эко-жобаны жүзеге асырды.
- C) Дәулет мамандығы бойынша қосымша табыс табуды қалайды.
- D) Дәулет пластикті арнайы орындарға тапсыру қажеттігін айтады.

11. Мәтін қандай үлгіде жазылған?

- A) әңгіме
- B) баяндама
- C) мақала
- D) сұхбат

6-мәтін

Наурыз мейрамы туралы шетелдіктер не ойлайды?

1. Исак Рамадани (Македония):

– Македонияда дүниеге келдім, ұлтым – албан. Мұсылман болғаным үшін Наурыз мейрамы туралы көп естимін. Соңғы жылдары біздің елде де ауқымды тойлана бастады. Бірде түрлері түріктерге ұқсайтын еліміздің азаматтарының алдымнан шығып, арнайы мейрамға дайындалған асын ұсынғаны әлі есімде. Бір жыл өтсе де, дәмі аузымнан кетер емес. Өкінішке орай, оның атын ұмытып отырмын. Сіздерде осындай ортақ мейрамның бар екеніне ризамын.

2. Агуэй-Боади (Гана):

– Мен дүниеге келген елдің тең жартысы – мұсылмандар. Дегенмен мұнда Наурыз тойланбайды. Мүмкін географиялық аймақтарға байланысты тойланатын шығар. Осындай ұлттық мейрамның көп болғаны дұрыс. Әрқашан мейрамның маңыздылығын жоғалтып алмауға тырысу керек. Егер елде тек бір ұлт болса, оның жойылу мүмкіндігі болмайды. Ал көпұлтты елде мейрам сынды ұлттық құндылықтарды берік сақтау қиын. Өз еліңіздің ұлттық құндылықтарын қадірлеуден шаршамаңыздар дегім келеді.

3. Эзар Чан (Қытай):

– Қытайдың оңтүстік-шығыс аймағында тұрамын. Сондықтан Наурыз мейрамына қатысты дым естімеген екенмін. Түркі тектес ұлттар Қытайдың солтүстік-батыс жағын мекендеген. Мүмкін сол аймақта Наурыз мейрамы аталып өтілетін шығар.

4. Энн-Джеймс (Ямайка):

– Біздің елдің азаматтары әлемнің түкпір-түкпірінен келген. Мысалы, менің әкем үндістандық болса, анам – марокколық. Ал мен Ямайкада дүниеге келдім. Сондықтан біздің елге ғана тиесілі мейрам жоқ деуге болады. Әркім өзінің дәстүріне сай өмір сүреді. Ал сіздерде жалпы ұлтқа тән, тіпті бірнеше ұлттың басын қосатын мейрамның болғаны қуантады. Бұл халықтың бірлікте өмір сүруіне түрткі болады. Мен сіздерге қызығамын.

12. Өкінішке орай, оның атын ұмытып отырмын.

Осы сөйлемде оның деп кімді/нені айтады? (1-абзац)

- A) дәстүрдің атауын
- B) мейрамның түрін
- C) тағамның атауын
- D) танысының есімін

13. 2-абзацтың негізгі ойы қандай?

- A) Ұлттар арасындағы достықты бағалау қажет.
- B) Ұлттық ерекшелікті жоғалтпау керек.
- C) Ұлттық мейрамды лайықты атап өту қажет.
- D) Ұлттық мейрамды мақтан тұту керек.

14. Кімнің сөзінде мерекеге қатысты немқұрайлық байқалады?

- A) Исак Рамадани
- B) Агуэй-Боади
- C) Эзар Чан
- D) Энн-Джеймс

7-мәтін

– «Домбыра Party» туралы ең алғаш Facebook-тен білдім. Суреттер мен пікірлерді көріп, бұл жобаға қызыға бастадым. Біраз уақыттан кейін әлеуметтік желіден Нұрғиса ағамыздың жазған жазбасын оқыдым. Ағамыз Лондонға келетінін және «Домбыра Party» ұйымдастыратынын жазып, осы жерде жүрген қазақтардың хабарласуын сұрапты. Мен де «бұл мәселе қашан шешіледі екен, нақты болатын уақыты мен жері қашан анықталады екен» деп біраз уақыт күттім. Кейін анық-қанығын білдік. Сүйінші хабарды желі бойынша

жан-жаққа тараттық. «Лондондағы домбыра кешіне аз адам келіп, ұят болып қалмағай!» – деп те уайымдадық. Себебі жанымда жүрген қазақ студенттерінің оқуы аяқталып, басым бөлігі елге оралған болатын.

Абырой болғанда, елорданың туған күніне орай өткен шараға қырыққа жуық қазақ жиналды. Жиналып қана қоймай, Нұрғиса ағамызды қолдап, өздері де домбыраны қолға алып, өнер көрсетті. Көшеде серуендеп жүріп, бізді кездестіріп қуанған қазақтар да болды. Домбыраның үнін естіп, арамызға келіп қосылып жатты. Біраз бауырларымыздың шетелде жүріп, өз елін сағынғаны байқалды. «Домбыра Party» елден жырақта жүрген ағайынға Қазақстанда болып қайтқандай әсер сыйлады. Себебі айтылған әндер, тартылған күйлер елге деген сағынышымызды біршама басты деуге негіз бар. Осындай қазақтардың басын қосатын, елге, жерге деген сүйіспеншілікті арттыратын, рухымызды асқақтататын бастамалардың көбейсе беруін тілеймін. Ал мен домбыра кешінің Лондонда жалғасын табуын қадағалап, септігімді тигізуге әзір екенімді баса айтқым келеді.

15. Домбыра кешіне жиналған көпшілік өздерін қалай сезінді?

- A) Өздерін туған жерге барып келгендей сезінді.
- B) Өздерін үлкен сахнада өнер көрсеткендей сезінді.
- C) Тек қазақ күйлерін қатты сағынғандарын түсінді.
- D) Туған жерден жырақта жүргендеріне қиналды.

16. Қай ақпарат мәтін мазмұнына сәйкес келмейді?

- A) «Домбыра Party» ән-күйлері көрерменнің сағынышын басты.
- B) «Домбыра Party» Нұрғиса ағаның басшылығымен өткізілді.
- C) «Домбыра Party» Тәуелсіздік күніне орай ұйымдастырылды.
- D) «Домбыра Party» шарасын тамашалауға біршама адам келді.

17. Автор «Домбыра Party» шарасына қандай тілек білдіреді?

- A) Бұл бастаманың одан әрі жалғасын табуын қалайды.
- B) Домбыра кешінің жоғары дәрежеде өтуін тілейді.
- C) Елімізде домбыра кешінің жиі ұйымдастырылуын қалайды.
- D) Шетелдегі студенттер үшін шараның қайта өткізілуін тілейді.

8-мәтін

Бір орманда екі адам ағаш шабады екен. Бірінші адам таңертең ерте ұйқысынан оянып, бір ағашты шауып бітсе, дереу екіншісіне өтіп, тыным таппайды. Таңнан қара кешке дейін дәл осылай еңбектеніп, тынығу дегенді білмейді. Түскі асты ішуді де ұмытып кетеді. Кешкісін досынан кейін қалып, тағы бірнеше сағат жұмыс істейді. Екінші адам болса, ағаш шауып түсірген сайын біраз отырып тынығып, қас қарая бастағанда, үйіне қайтып кетеді.

Бір апта бойы осылай еңбектенгеннен кейін, екеуі бір апталық ағаштарын санап көрмекші болады. Екінші адамның шапқан ағашы көбірек болып шығады. Тыным таппай еңбектенген бірінші адам ызаға булығып, қасындағы адамнан мұның сырын сұрайды. Екінші адам сәл ғана езу тартып, былай деп жауап қатады: – Мұның сен ойлағандай сыры жоқ. Сен еш тынбай еңбектенесің. Ал мен кейде тынығып отырып, балтамды қайрап аламын. Өткір балтамен жұмыс істеу жұмысты жеңілдетеді әрі шаршамайсың.

Өз-өзінді жетілдіру балтаны қайрағанға ұқсайды. Өз-өзімізге уақыт бөліп, істің көзін табуымыз керек. Кемшіліктеріміз болса, оларды толықтырып, жетілдіре түсуіміз қажет. Бұл рухани жан-дүниеміз бен ой-өрісіміздің кеңеюіне көп септігін тигізеді.

18. Неліктен аз жұмыс істеген адамның ағашы көбірек болып шықты?

- A) демалуына көңіл бөлетіндіктен
- B) құралын ауыстырып отыратындықтан
- C) түскі асты уақытында ішетіндіктен
- D) үйіне ертерек қайтатындықтан

19. Автор қандай кеңес береді?

- A) Бәсекеге қабілетті болуымыз керек.
- B) Демалмастан еңбек ете білуіміз керек.
- C) Жеңіске жетуге тырысуымыз керек.
- D) Өзімізді үнемі дамытуымыз керек.

9-мәтін

Эволюция теориясы бойынша адам маймыл тәріздес жануардан тік жүретін тұлғаға айналу үшін біршама уақыт кетіпті. Ал ғалымдар заманауи технологиялардың бұл жетістікті жоққа шығарып отырғанын айтады. Себебі ұялы телефон мен гаджеттерді күнделікті қолдану адамды бүкірейтіп, жүрісін өзгерте бастапты.

Осы салада жүргізілген тәжірибеге 26 ерікті қатысты. Олар алғашында жолдарын телефонсыз жүріп өткен. Артынан мамандар олардың қолдарына смартфон ұстатып, хабарлама жазып не оқып жүрулерін өтінген. Тәжірибеге қатысқан адамдардың жүрісін, денесінің қалпын компьютерлік бағдарлама тіркеп отырған. Зерттеу нәтижесінде хабарлама жазу адамды бүкірейтіп, жүрісін ерекше қалыпқа түсіргені байқалды. Алға қарай еңкейіп, телефонға үңілгендер адам дамуының кері сатысын көрсете бастағандай. Осындай қалыптағы адамның басы мен омыртқасы 15 келі салмаққа тең қосымша жүктеме алады екен. Иық пен мойын бұлшықеттері де осы қалыпта зақымданады. Адам ағзасына омыртқа мен жүйке ауруларының қайдан келетінін ойлай беріңіз.

20. Адам жүрісінің өзгеруіне не әсер етті?

- A) ағзаның ауруға шалдығуы
- B) ауыр заттарды көтеру
- C) жануарларға еліктеу
- D) технологияны қолдану

Русский язык (второй язык)

Текст 1

Наш организм должен получать разнообразную пищу, насыщенную белками, жирами, углеводами, а также витаминами и минеральными веществами. Белки – основной строительный материал. Благодаря им строятся все необходимые организму процессы. Белки незаменимы в питании. Если организм не получает белки – это может привести ко многим болезням. Белки содержатся в мясе, молоке, рыбе, яйцах, орехах. Углеводы – это топливо для производства энергии. Жиры – для образования энергии и тепла. Эти полезные питательные вещества необходимы нам для того, чтобы организм получал достаточно энергии, чтобы двигаться, для лучшей работы головного мозга. Они содержатся в мёде, гречке, изюме, масле, фруктах.

21. О чем говорится в тексте?

- A) о деятельности мозга
- B) о полезных привычках
- C) о правильном питании
- D) о строении организма

Текст 2

Абулхаир хан

Несомненно, к числу выдающихся государственных деятелей Казахстана принадлежит хан Младшего жуза Абулхаир (1693–1748 г.г.), который является родоначальником российско-казахстанской дружбы.

В 1719 году он был избран старшим казахским ханом. Ханскую власть Абулхаир получил не по наследству, а благодаря выдающимся личностным качествам, присущим исключительно людям одарённым, отмеченным «рукой Бога». Такое в истории казахского народа случалось крайне редко.

По традиции в те времена ханская власть передавалась по наследству. Такое положение нередко приводило к расшатыванию общества, ослаблению обороноспособности страны, что помогало внешним врагам нападать и легко захватывать казахские земли.

22. «Такое положение» (последний абзац)

Какое положение имеется в виду?

- A) власть передается от отца к сыну
- B) власть получают способные люди
- C) нападение врагов
- D) ослабление страны

Текст 3

Озеро Кок-Коль в Жамбылской области очень необычно. В озеро не впадает и из него не вытекает ни одна река или ручей, но вода в нём постоянно прозрачная и свежая, что приводит учёных к мысли о существовании подводных пещер. Об этом говорит и внезапное появление на спокойной до того водной глади больших воронок, всасывающих непонятно куда плавающие предметы, даже птиц. Если верить древним туркестанским легендам, в глубинах озера живёт «водяной дух Айдахар». Бывало, что там слышалось негромкое с присвистом шипение или глухой протяжный рёв.

23. Почему озеро считается необычным?

Потому что

- A) в озере живёт водяной дух Айдахар.
- B) вода в озере имеет лечебное действие.
- C) вода в озере прозрачная и свежая.
- D) озеро издаёт странные звуки.

Текст 4

Независимо от того, на каком языке говорит человек, он может точно угадать некоторые звуки из абсолютно чужого языка. Считается, что язык должен был начинаться с общепонятных жестов или картинок, которые сопровождалась озвучкой голосом.

Однако исследователи из Бирмингемского университета пришли к выводу, что существенную роль в зарождении языка играют общепонятные звуки. Несмотря на огромную разницу между языками, смысл некоторых звуков угадывался довольно точно. 25, по звучанию слова sleep (спать, сон) многие точно угадывали, что речь идёт о чём-то, связанном со сном, и точность догадок составляла 98,6%. Лучше всего о значении звуков догадывались в таких словах, как eat (есть, поесть), child (ребёнок), tiger (тигр), water (вода).

В целом авторы делают вывод, что язык начинался не только с визуальных иконок, но и с определённых звуков, которые тоже могли быть своеобразными иконками – их узнавали все без помощи визуальных знаков.

24. Какое из утверждений верно согласно тексту?

- 1. Значение некоторых слов можно понять без перевода.
 - 2. Доказано, что язык возник из общеизвестной жестикуляции.
- A) только первое
 - B) только второе
 - C) и первое, и второе
 - D) ни первое, ни второе

25. Какое слово лучше вставить на место пропуска во втором абзаце?

- A) Вероятно
- B) Конечно
- C) Например
- D) Напротив

Текст 5

Почему телевизор вытесняет книгу? Да потому, что телевизор заставляет вас не торопясь просмотреть какую-то передачу и отвлечься от повседневных хлопот. Но постарайтесь выбрать книгу, сесть с ней поудобнее, и вы поймёте, что есть книги, без которых нельзя жить. Я не говорю, чтобы вы перестали смотреть телевизор. Я говорю, чтобы вы смотрели его 26. Определите сами свой выбор, учитывая то, какую роль приобрела выбранная

вами книга в истории человеческой культуры. Это значит, что в книге есть что-то существенное.

Может быть, это существенное для человеческой культуры окажется существенным и для вас?

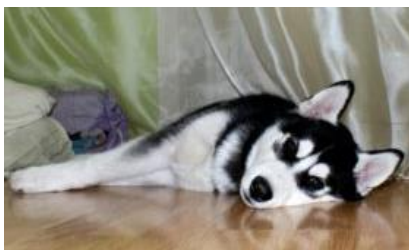
26. Какие слова лучше вставить на место пропуска?

- A) более осознанно
- B) вместе с родителями
- C) как можно больше
- D) только по утрам

27. К какому типу речи относится текст?

- A) к описанию
- B) к повествованию
- C) к рассуждению

Текст 6

Собака хаски довольно крупная. Однако держать её в квартире можно. Крайне важно создать домашнему питомцу условия проживания. Ведь порода эта необычная, и для её воспитания желательно иметь опыт и физическую подготовку. Вот что говорят владельцы хаски.

Арман

Необходимо выделить для щенка определённое место, где он будет питаться, играть и отдыхать, ведь от всего этого зависит его настрой на день. Коврик лучше стелить там, где нет отопительных приборов, холодильника, дверей и кровати. Матрац лучше не использовать. Это изнежит животное.

Диана

Во время прогулок нужно нагружать собаку физически, тренировать её. Важно, чтобы хаски смогла истратить всю лишнюю энергию, которая накопилась во время нахождения в квартире. Иначе четвероногий друг может заскучать и начать уничтожать всё, что находится в комнате. Каждая прогулка должна длиться не менее часа.

Руслан

Начинать дрессировать собаку нужно с раннего возраста. Иначе ваш пёс вырастет упрямым и непослушным. Навыки бойцовских собак прививать хаски опасно. Ветеринары утверждают, что у неё может случиться психологическая травма.

28. Какое из утверждений соответствует взглядам всех владельцев хаски?

- A) Дрессировка сделает хаски настоящим бойцом.
- B) Состояние хаски зависит от правильного ухода.
- C) Хаски необходимо соблюдать режим питания.
- D) Хаски требуют комфортных условий проживания.

29. Какому хозяину больше подойдёт хаски согласно тексту?

- A) водитель-дальнобойщик
- B) девушка-спортсменка
- C) мальчик-второклассник
- D) старушка-пенсионерка

Текст 7

1. В тропиках, где проблемы сбережения тепла не существует, стены жилищ зачастую состоят из плотно соединённых стеблей растений – тростника или пальмы. 2. Воздух свободно циркулирует сквозь подобные стены, и в жилище всегда прохладно. 3. Крыши покрывают пальмовыми листьями. 4. В Новой Гвинее остроконечные крыши домов вождей местных племён, покрытые пальмовыми листьями, выдерживают самую страшную тропическую бурю. 5. В Англии и Шотландии умение крыть крыши соломой или тростником было традиционным искусством. 6. Иногда из травы или тростника возводят целые дома. 7. Сама жизнь людей зависит от растений. 8. Мы вдыхаем кислород, выделяемый растениями. 9. Мы питаемся растениями и мясом животных, которые, в свою очередь, питаются растениями. 10. То, что мы называем цивилизацией, зародилось, когда наши предки стали использовать пищевые растения. 11. Начало этому было положено в Месопотамии. 12. Там кочевые охотники обнаружили, что дикие травы со съедобными семенами можно выращивать и получать урожай вместо того, чтобы собирать их от случая к случаю. 13. Старейший письменный документ, обнаруженный археологами, – обожжённая глиняная табличка, на ней специальными символами записаны расчёты по торговле и уплате налогов зерном.

30. Какое из утверждений верно согласно тексту?

- 1. Растения начали употреблять в пищу в Новой Гвинее.
- 2. Для возведения дома использовали и листья, и стебли.
- A) только первое
- B) только второе
- C) и первое, и второе
- D) ни первое, ни второе

31. С какого предложения начинается вторая часть текста?

- A) В Новой Гвинее остроконечные крыши домов вождей местных племён выдерживают любую тропическую бурю.
- B) Иногда из травы или тростника возводят целые дома.
- C) Крыши покрывают пальмовыми листьями.
- D) Сама жизнь людей зависит от растений.

32. На что указывает слово «этому» в 11 предложении?

- A) на добычу продуктов
- B) на использование продуктов
- C) на торговлю продуктами

Текст 8

1. Футбол ведёт свою историю с XII века, а родиной этого вида спорта считается Англия. В двенадцатом веке мяч гоняли просто на улицах и площадях, а численность команд порой была больше 100 человек. Чтобы отличать, из какой команды игрок, надевали своеобразную форму. В то время можно было и руками, и ногами забивать гол в ворота соперника, сбивать противника, никто не получал жёлтую карточку за нарушение правил. В результате возникали массовые побоища.

2. Всё это не могло остаться незамеченным властями, они считали игру опасной (не только физически, под видом игры в футбол стали часто собираться недовольные), поэтому футбол пытались запретить. И вот это, наконец, удалось королю Эдуарду II в 1313 году, а тем, кто все-таки хотел играть, пригрозили штрафами, а позднее даже смертной казнью.

3. 35 уже в XVI веке запреты стали снимать, потому что народ всё равно продолжал играть в футбол и отстаивать право на его существование. Ничто не смогло сломить страсть людей к футболу. В начале XX века его даже включили в программу Олимпийских игр. Многочисленные опросы показывают, что футбол является самой популярной игрой среди детей и взрослых.

4. «Несомненным плюсом футбола является его доступность для большинства людей – достаточно набрать команду (и не обязательно 11 человек, как в большом футболе), найти площадку и обзавестись мячом. Не случайно в любом дворе любого города чаще встретишь детей, гоняющих мяч, а не играющих, например, в волейбол», – отмечает любитель футбола Сергей Кручинин.

33. Чем отличался футбол двенадцатого века от современного?

- A) в командах было по сто человек
- B) на игровых площадках не было ворот
- C) правила не были строго установлены
- D) футболисты не надевали форму

34. По какой причине в 1313 году футбол был запрещён?

- A) Играющие в футбол устраивали драки.
- B) Игроки оставляли работу из-за футбола.
- C) Команды игроков мешали уличному движению.
- D) Король Эдуард II считал его бесполезной игрой.

35. Какое слово лучше вставить на место пропуска в третьем абзаце?

- A) В связи с этим
- B) Вскоре
- C) Однажды
- D) Однако

36. Какова связь между данными опроса (3 абзац) и мнением Сергея Кручинина (4 абзац)?

Они являются

- А) противоречием.
- В) совпадением.
- С) сравнением.

Текст 9

Как мы знаем, наши бабушки и дедушки писали о себе своим друзьям и родным длинные и красивые письма, клали их в конверт, писали адрес, заклеивали конверт, наклеивали марку и отправляли по почте. Через неделю, а то и через месяц письмо читали и писали ответ. Так проходил ещё месяц. Затем наши родители стали всё чаще посылать вместо писем телеграммы, потом – просто звонить своим адресатам. Сегодня мир изменился очень сильно. Где письма, где телеграммы? SMS, факс, сотовый телефон пришли им на смену. А где старая почта? Теперь это 37 почта. Информация передается мгновенно и на любое расстояние. А лицо адресата можно увидеть на мониторе.

Но почему мы так волнуемся, когда перечитываем старые письма наших бабушек и дедушек?

37. Какое слово лучше вставить на место пропуска в первом абзаце?

- А) авиационная
- В) голубиная
- С) железнодорожная
- Д) электронная

Текст 10

Леса нашей республики – это среда обитания многих зверей и птиц, их дом, где они выводят потомство, находят корм и защиту.

Истинным украшением лесов является лось, у него прекрасное чутьё и слух. Лось обладает огромной силой, умеет плавать и нырять. Может легко перепрыгнуть без разбега четырёхметровую канаву и двухметровую изгородь.

Бывает, что лоси сильно повреждают хвойные молодняки и лесопосадки, когда в бескормицу зимой в большом количестве сосредотачиваются на небольших участках сосновых культур. Проведение в лесничествах мероприятий, создающих условия для их сытной жизни, позволяет в большинстве случаев исключить подобные явления. Лось исключительно лесной житель. Благодаря длинным ногам с раздвижными копытами легко ходит по болотам.

38. Какое утверждение не соответствует содержанию текста?

Лоси

- А) без труда преодолевают препятствия.
- В) передвигаются по воде с осторожностью.
- С) распространены в лесной зоне страны.
- Д) склонны повреждать лесопосадки.

Текст 11

Гонки за сыром. Даже само название такого вида спорта вызывает улыбку. Ведь обычно за сыром гоняется мышь, при чём тут человек? На самом деле в погоне за развлечениями придумывают и не такое. К тому же в древности людям более остро требовались яркие приключения, вот и возник довольно давно такой вид спорта. Сегодня даже англичане ведут спор с французами, кто же именно придумал гонки за сыром. Смысл соревнований довольно простой. Сначала все участники становятся на вершину холма, затем кидается сыр и все что есть силы бегут за ним. Победителем считается тот, кто поймает круг молочного продукта у подножия горы. Одежда у участника может быть абсолютно любой. Победитель же в качестве главного приза получает не только денежное вознаграждение, но и спортивный снаряд-сыр.

Хотя со стороны такая забава и кажется весёлой, на самом деле такой вид спорта довольно травматичный – редкий забег обходится без переломов и травм. Одно время гонки за сыром в Англии оказались даже под запретом. Спустя некоторое время состязания снова разрешили, но травмы так и остались неотъемлемым атрибутом игр. А разве это может остановить любителей популярного спорта? Его популярность продолжает расти и сегодня.

39. Каким качеством нужно обладать победителю состязания?

- A) внимательность
- B) скорость
- C) сила
- D) хитрость

40. Какова роль второго абзаца по отношению к первому?

- Он
- A) дополняет информацию.
 - B) обобщает информацию.
 - C) противопоставляет информацию.
 - D) сравнивает информацию.

English language

Read the question first, then the text.

41. Which statement about Blue Horizon Cruises is correct, according to this announcement?

- A) Food and refreshments on board cost extra.
- B) The company has four luxurious ships.
- C) The longer the cruise, the less you pay per day.
- D) The ships sail around the Mediterranean Sea.

BLUE HORIZON
CRUISES

SEASON 2027

Luxury Every Day!

Caribbean cruises for 7 or 14 days

Come and sail with Blue Horizon Cruises! We have three luxurious ships: the **Ocean Queen**, the **Ocean Princess** and the **Ocean Palace**.

Enjoy a relaxing cruise around the Caribbean Sea. You can choose a one-week or a two-week trip.

ONE WEEK
\$2,000
per person - 7 days

TWO WEEKS
\$3,500
per person - 14 days

BEST VALUE

All meals and drinks are included in the price, so you don't need to worry about extra costs.

Our ships have everything you need for a perfect holiday:

casino

cinema

theatre

library

gym

5-star restaurant

Book now for the holiday of a lifetime!

Call us today — our team is happy to help.

 020 4455 832

Read the question first, then the text.

42. What does the notice advise students to do?

- A) to borrow books for themselves
- B) to try books from a new fiction section
- C) to use their computer password for the library
- D) to write down the return date

School Library Notice

Students can borrow three library books at a time from the fiction and non-fiction sections. Textbooks are not part of this limit. Please show your library card when you borrow books.

Please do not borrow books for other people. If your friend loses the book, you will have to pay for it, because the book is on your account. This can cause problems between friends. You don't share your computer password, so please don't share your library account either.

You must return library books three weeks after you borrow them. You can check the return date:

- in the back of the book
- online, on the school library website

.....

Read the question first, then the text.

43. Why does Christine write the letter?

Because she

- A) appreciates Caroline's work.
- B) likes teaching English.
- C) prefers to teach teenagers.
- D) wants to improve her English.

Hello Caroline,

I want to thank you for your lessons. I work in France, teaching English to adults, and your lessons are both fun and incredibly helpful to my students. I use them whenever a student has challenges with speaking or writing. I'm looking forward to your future lessons.

Thank you so much!

Best wishes,
Christine

Read the question first, then the text.

44. You are looking for a job. Which text has the information you need?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

1 €20,000 offered by “Fondazione San Marino Cassa di Risparmio – SUMS” for a two-year contract with StudioMusica. The winner will perform in 10 major national and international concerts.	2 Parkhouse Hotel Our hotel is just 6 miles away! Family Run Motel Near Stonehenge www.parkhousemotel.
3 Our fleet of luxury cars, including the Aston Martin DB9, Ferrari 430 Spider, and Audi R8, is available for personal hire, ideal for weddings, birthdays, and special outings.	4 Urgent Need for Staff Grade Anaesthetist Duration: 3 months Location: North London Recruiter: Medecho Salary: £50.00 per hour Contract: Permanent/Full-time Reference: 4471926

Read the question first, then the text.

45. Where might this notice be displayed?

- A) in the advertisement for holidays
- B) in the booklet for tourists
- C) in the invitation card to a concert
- D) in the schedule of a TV show

Modern Bath

Bath is a beautiful city, popular with tourists year-round. There is so much to see and do in Bath! The city is home to museums and art galleries, and many tourist attractions, such as the Roman Baths. Bath also boasts five theatres, one of which is called The Egg. It is uniquely shaped like an egg and was specifically built for young audiences. The city hosts a variety of festivals, including an international music festival, a literature festival, and even a beer festival.

.....

Read the question first, then the text.

46. What is the main idea of this text?

It gives tips on how to

- A) help parents at home.
- B) lead a healthy lifestyle.
- C) protect the planet.
- D) spend less time in the bathroom.

You can help the environment too! These tips will help save water and energy. Be sure to ask your parents before trying any of them!

- Choose locally grown food. Food from far away needs a lot of fuel to travel, and this makes the air dirty.
- Turn off the lights when you're not using them.
- Turn off the water while brushing your teeth.
- Take shorter showers instead of baths.

Share these eco-friendly tips with your family and friends!

Read the question first, then the text.

47. Which question does the text mainly answer?

- A) How many species have disappeared?
- B) What is an endangered species?
- C) Where do most endangered species live?
- D) Which animals are endangered today?

An endangered species is a type of animal or plant that may disappear forever. Scientists watch these species carefully and try to protect them. When a lot of animals or plants of one species die, it is harder for the others to survive in nature.

.....

1. Do you play computer games online? Do you send emails to your friends? On the Internet, you can find all kinds of information. People use it to work from home, and scientists use it for their research.
2. The Internet is a system that connects computer networks. It links millions of computers all over the world. With the Internet, your computer can get information from computers that are far away. Some networks have only a few computers, but others have thousands. Computers connect to the Internet through cable lines, Wi-Fi and mobile networks.
3. Millions of people use the Internet every day. In 1981, only 213 computers were connected to the Internet. By 2003, there were more than 216 million. Nobody knows the exact number of Internet users. But experts think there were about 61 million users in the world at the end of 1996, and between 700 and 900 million by the end of 2003. Today, about 6 billion people use the Internet. That is almost three out of four people in the world.

48. “Do you play computer games online? Do you send emails to your friends?”
(paragraph 1)

Why does the author ask these questions?

- A) to collect answers for a survey
- B) to explain how to send emails
- C) to find out why people use the Internet
- D) to get readers interested in the topic

49. Which information is NOT given in paragraph 2?

- A) how computers connect to the Internet
- B) how many computers a network can have
- C) how much the connection costs
- D) what the Internet is

50. What can be concluded from paragraph 3?

- A) Experts know exactly how many people use the Internet.
- B) Most people in the world still do not use the Internet.
- C) The Internet was more popular in 1996 than in 2003.
- D) The number of Internet users has grown very quickly.

51. Which is the best title for this text?

- A) How to Connect to the Internet
 - B) The Growing World of the Internet
 - C) The History of Computers
 - D) The People Who Invented the Internet
-

Victor Wants to Change the World, One Skateboarder at a Time

1. Victor Davila is 18. He jumps on his skateboard and rides down a broken sidewalk. The air is full of smoke from cars and trucks. This is Hunts Point, a poor neighbourhood in the Bronx, in New York City. Victor loves his community, and he wants to fix its problems, like the dirty air. To get other teenagers to help, he gives away something else he loves: skateboards.
2. Last year, Victor started a group called Eco Ryder. Victor and two of his friends teach children how to design and make skateboards. When they finish, the children can keep the boards. "To get a skateboard, they have to go to all of our environmental classes," Victor explains. In these classes, children learn about nature in their area. "For example, we talk about the different animals that live in the Bronx River," says Victor.
3. 54 His biggest dream is to start Eco Ryder in other cities across the country. He wants children everywhere to help their communities.

52. Why does the writer describe the broken sidewalk and the smoke in paragraph 1?

- A) to compare Hunts Point with other parts of New York
- B) to explain how to ride a skateboard
- C) to show that skateboarding is dangerous
- D) to show the problems in Victor's neighbourhood

53. What is paragraph 2 mainly about?

- A) how children can get their skateboards
- B) how Victor made his skateboard
- C) how Victor met his friends
- D) which animals live in the Bronx River

54. Which question best fits the gap in paragraph 3?

- A) How many people support Victor?
 - B) What will Victor do next?
 - C) Who helps Victor with his group?
 - D) Why does Victor want to leave the Bronx?
-

A "Hoppy" Discovery

Scientists have found a new type of frog in New York City.

1. Scientists usually look for new plants and animals in rainforests, in the ocean or in other wild places. So when they found a new type of frog in New York, they were very surprised and very happy. You could say they were "hoppy"!
2. A few years ago, a science student called Jeremy Feinberg walked around New York. He listened to frog sounds and collected unusual frogs. He showed his work to Catherine E. Newman, a scientist who studied leopard frogs. She tested the new frogs in a lab and compared them with leopard frogs. The frogs looked almost the same, but the tests showed that they were a different species.
3. Feinberg thinks that the frog once lived in Manhattan. Today it lives in a large area, from a nature park in New Jersey to the north of New York State. It may also live in parts of Connecticut and Pennsylvania. On a map, the middle of this area is near Yankee Stadium, a famous baseball stadium. But Feinberg has not found any frogs there yet.

55. Why were the scientists happy, according to paragraph 1?

Because they

- A) found a new frog in a rainforest.
- B) found a new species in an unexpected place.
- C) learned how to find new species.
- D) saw many different frogs in New York.

56. What happened FIRST, according to paragraph 2?

- A) Feinberg found and brought the frogs to the lab.
- B) Newman compared the frogs with leopard frogs.
- C) Newman tested the frogs in a lab.
- D) The tests showed a new species.

57. How does the writer feel about the discovery?

- A) angry
- B) bored
- C) excited
- D) worried

.....

You were surfing the Internet and found Lila's blog:

1. I love my little sister. She is everything to me. I like dressing her up and playing with her. She is the best little sister in the world. But there is one problem: we can't go to parties together, because she is my dog, Shuga!
2. Shuga is very important to me. I love her like a real sister. She is very spoiled, and sometimes she is moody, just like a person! My mum brought her home when I was little, and she quickly became part of our family. Everyone loves her, and she knows it. She is very friendly and very sweet. I don't know what I would do without her.
3. At home, Shuga and I do everything together. Every morning, we go for a walk in the park, and she always stops to say hello to other dogs. In the evening, she sits next to me while I do my homework. At night, she sleeps on my bed, even though Mum says it isn't allowed! Now that I'm at university, Mum sends me photos of Shuga every day, and I call her on video every Sunday. Shuga always barks when she hears my voice.
4. Shuga is a Pekingese, and she is the best dog in the world. Life at university is a bit hard without her. Sometimes I wake up and look for her, and then I remember that I am at university, not at home. I don't know if you have pets, but my dog is everything to me. Please don't think I'm strange because I love my dog so much! People say that diamonds are a girl's best friend, but Shuga is mine!

58. Why did Lila mainly write this post?

- A) to ask readers to tell her about their pets
- B) to complain about life at university
- C) to give advice on looking after a Pekingese
- D) to share her feelings about her dog with readers

59. Which paragraph tells how Shuga became a family member?

- A) paragraph 1
- B) paragraph 2
- C) paragraph 3
- D) paragraph 4

60. What is the best title for this text?

- A) A Girl's Best Friend
- B) A Very Fashionable Pet
- C) Life at University
- D) Parties With My Sister

ДҰРЫС ЖАУАПТАР

№	Жауап
1	C
2	B
3	D
4	C
5	B
6	D
7	A
8	D
9	C
10	D
11	C
12	C
13	B
14	C
15	A
16	C
17	A
18	A
19	D
20	D
21	C
22	A
23	C
24	A
25	C
26	A
27	C
28	B
29	B
30	B
31	D
32	B
33	C
34	A
35	D
36	B
37	D
38	B
39	B
40	A
41	C
42	A
43	A
44	D
45	B
46	C
47	B
48	D
49	C
50	D
51	B
52	D
53	A
54	B
55	B
56	A
57	C
58	D
59	B
60	A